

Юзьков Тарас Миколайович

Боротьба з корупцією в програмах політичних партій – програмні декларації та комунікативні стратегії з виборцем: український та польський досвід

УДК 323.2

DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2025-6.16>

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0

Юзьков Тарас Миколайович
аспірант кафедри політології
Львівського національного університету
імені Івана Франка
вул. Університетська, 1, Львів, Україна
ORCID: 0009-0006-8626-637X

У статті представлено порівняльне дослідження антикорупційних стратегій та комунікативних практик політичних партій «Слуга народу» (Україна) та «Право і справедливість» (Польща) у період 2019–2024 років. Аналіз здійснено на основі вивчення офіційних програмних документів партій, які містять декларації про боротьбу з корупцією, а також на основі систематизації їхніх публічних комунікацій – заяв, звернень, інформаційних кампаній, присутності в медіа й соціальних мережах. У дослідженні розмежовано декларативний рівень (програмні цілі) та інструментальний рівень (реальні дії та форми донесення антикорупційного меседжу до виборця). З'ясовано, що політична партія «Слуга народу» будувала власну антикорупційну комунікацію навколо модернізаційного наративу (цифровізація, судова реформа, відкриті дані) та прагнула до формування прозорої взаємодії з громадянами через нові канали цифрової комунікації. Натомість партія «Право і справедливість» обирала конфронтаційний підхід, апелюючи до теми «очищення» від посткомуністичних еліт, дискредитації опозиції, а також використовуючи антикорупційний дискурс як частину ширшої ідеологічної боротьби. Показано, що ефективність комунікативної стратегії залежить не лише від формату політичної комунікації, а й від відповідності між змістом програмних декларацій, реальними політичними діями та суспільними очікуваннями. У висновках обґрунтовано доцільність системного аналізу партійних програм, медіаактивності та публічної риторики політичних сил у сфері боротьби з корупцією як інструменту демократичної легітимації та механізму відновлення суспільної довіри в умовах політичної нестабільності.

Ключові слова: антикорупційна політика, політичні партії, програма політичної партії, політична комунікація, комунікативна стратегія.

Постановка проблеми. Корупція залишається одним із ключових викликів для демократичної стабільності, економічного розвитку та суспільної довіри як в Україні, так і в Польщі. У політичному дискурсі антикорупційна тематика традиційно займає центральне місце, особливо під час виборчих кампаній, коли політичні партії намагаються мобілізувати виборців через риторичну «очищення влади», «нульової толерантності до корупції» та «перезавантаження системи». Упродовж 2019–2024 років, ці наративи були активно експлуатовані як українською партією «Слуга народу», так і польською партією «Право і справедливість». Обидві політичні сили декларували боротьбу з корупцією як стратегічний пріоритет та використовували цю тему для легітимації своїх політичних курсів.

Водночас, у науковому середовищі зростає увага до необхідності чіткого розмежування між реальним змістом програмних декларацій партій та їхньою публічною комунікацією. Часто партії використовують антикорупційну риторичку як інструмент політичного маркетингу, не забезпечуючи при цьому відповідного наповнення в офіційних програмах або дієвого механізму реалізації задекларованих намірів. Тому виникає потреба у системному аналізі, що дозволяє не лише зафіксувати зміст антикорупційної риторички, а й порівняти його з офіційними програмами, оцінити

послідовність у реалізації та характер комунікацій з виборцем.

Особливо актуальним є порівняння політичних партій країн з різним досвідом демократичного розвитку, зокрема України як держави з нестабільними інституціями та високим рівнем суспільного запиту на антикорупційні реформи, і Польщі як країни-члена ЄС, де боротьба з корупцією часто поєднується з популістськими практиками політичної конкуренції. Порівняльний аналіз дозволяє виявити, якою мірою політичні програми та комунікативні стратегії відповідають демократичним стандартам прозорості, відповідальності та ефективного управління.

Таким чином, проблема полягає у необхідності критичного осмислення антикорупційної тематички в офіційних програмах партій та в оцінці ефективності комунікативних стратегій у виборчому процесі, з урахуванням політичного контексту та очікування суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Примітно, що вагомий внесок у дослідження антикорупційної риторички та комунікативних стратегій у виборчому процесі зробили українські вчені. Серед них варто виокремити праці О. Романюк, О. Терещук, В. Циганов, В. Дем'янчук, І. Головань, Н. Костенко, Т. Пояркова, М. Зацерківна, О. Гоцур, О. Риженко, В. Березенко та інших. Зокрема,

О. Романюк зосереджується на впливі політичних комунікацій на формування електоральних установок, особливо в умовах трансформації суспільної довіри до політичних інститутів.

У контексті проблематики дослідження варто відзначити розвідки таких закордонних авторів з США, Швеції, Великої Британії, Франції, Німеччині, Нідерландах та інших розвинених країнах як Й. Штромбек, С. Кіусіс, Г. Кітшелт, К. Фріз, Д. Ледінгем та С. Брун, П. Харлоу, а також сучасними дослідниками, як-от Д. Ньюсом, А. Скоттом і Дж. Турком, які заклали методологічні підвалини для аналізу публічних комунікацій як інструменту управління довірою в демократичному суспільстві.

Мета дослідження полягає у виявленні спільних та відмінних рис антикорупційної риторики в офіційних програмних деклараціях та комунікативних стратегіях політичних партій «Слуга народу» (Україна) і «Право і справедливість» (Польща) у 2019–2024 роках.

Методологія дослідження поєднує порівняльний аналіз, критичний дискурс-аналіз, контент-аналіз, аналіз політичних наративів, текстів партійних програм і публічних виступів. Враховано міждисциплінарний характер теми, що дозволяє комплексно інтерпретувати антикорупційну риторику. Емпіричну базу становили офіційні партійні програми й документи, виступи лідерів і публічні заяви, матеріали ЗМІ та соціальних мереж, а також аналітичні звіти й інтерв'ю з експертами. Такий методологічний арсенал забезпечує системний аналіз відповідності між декларативними антикорупційними меседжами та реальними комунікативними практиками політичних сил України та Польщі.

Результати. У правовій площині антикорупційна політика трактується як специфічна форма державної політики, що здійснюється комплексно, системно й цілеспрямовано. Як зазначає В. Дем'янчук, антикорупційна політика – це спеціальний тип державної політики, який реалізується шляхом свідомої діяльності уповноважених суб'єктів виключно на підставі чинного законодавства з метою протидії корупції як негативному соціальному явищу. Її реалізація передбачає розробку нормативно-правових актів, а також впровадження організаційних заходів, спрямованих на утвердження прозорості, підзвітності та ефективного публічного управління [4, с. 57].

О. Терещук у своїх дослідженнях виокремлює два ключові аспекти феномену корупції. Перший аспект розглядається як протиправне діяння посадових осіб, спрямоване на особисте збагачення шляхом зловживання владними повноваженнями. Другий – як усталена форма взаємодії державного апарату з криміногенним середовищем, у межах якої останнє отримує можливість реалізовувати свою протиправну діяльність шляхом використання офіційних повноважень, делегованих владою. Осо-

бливо небезпечним, на думку дослідника, є саме другий аспект, оскільки за таких умов формуються стабільні корупційні зв'язки між державною владою та кримінальними структурами, що веде до інституціоналізації тіньових механізмів та підриву основ правової держави [8, с. 177].

Світовий банк визначає корупцію як «зловживання державною службою для приватної вигоди» [33], а за формулюванням антикорупційної організації Transparency International – це «зловживання довіреною владою в особистих інтересах» [32]. Обидва визначення підкреслюють інституційний характер цього явища, пов'язаний із викривленням функцій публічної влади.

Своєю чергою, вітчизняні науковці також звертають увагу не лише на правову, а й на легітимізаційну складову корупційних практик. Так, В. Циганов трактує політичну корупцію як «нелегітимне використання учасниками політичного процесу та носіями публічної влади їхніх можливостей і повноважень з метою отримання особистих або групових вигод» [9, с. 63].

Таким чином, сучасне теоретичне осмислення корупції інтегрує як описову складову (зловживання владою), так і нормативну (порушення суспільного договору, делегованої легітимності), що дозволяє розглядати корупцію як одну з ключових загроз демократичному розвитку.

Антикорупційна риторика є важливим елементом партійних програм, особливо в країнах з високим суспільним запитом на боротьбу з корупцією. Соціологічні та контент-аналізи показують, що приблизно половина партійних маніфестів у європейських країнах містять пункти з антикорупційними обіцянками [18, с. 20]. При цьому у нових демократіях Центрально-Східної Європи частіше (63 %) ніж у Західній (45 %) партії заявляють про необхідність подолання корупції, хоча відсоток таких меседжів у загальному тексті програм залишається незначним (~1 %) [12, с. 22–23]. Політтехнологічно антикорупційна риторика є «валентним» питанням – вона приваблює електорат своєю позаідеологічністю. Багато партій використовують ці обіцянки в електоральних кампаніях, апелюючи до вимог прозорості та справедливості. Так, низка провідних партій прямо обіцяла ліквідувати корупційні схеми в силових структурах і провести реформи правоохоронних органів (зокрема, аналіз програм партій «Слуга народу» та «Голос»). Така риторика нерідко подається в популістичних формах (боротьба з «корумпованою елітою»), але може мати й більш фаховий вигляд (наприклад, оголошення інституційних реформ) [1].

У передвиборчих кампаніях стратегія комунікації щодо корупції може бути різноспрямованою. Часто спостерігається змагання у «перекладі провини» (обвинувачення опонентів у корупції) та в «солюванні теми» (надання найвищого пріоритету гас-

лам про прозорість влади). У країнах Центральної та Східної Європи явище «політизації корупції» стало звичним: майже в половині виборчих кампаній нових демократій звучали звинувачення у корупційних практиках, тоді як у західних країнах таке траплялося лише в кожній десятій виборчій кампанії [12, с. 7–9].

Слід виокремити також різні стилі антикорупційної риторики – наприклад, популістичну (заклики «геть еліту»), експертну (демонстрація готовності до конкретних реформ), емоційну (заклик до справедливості через емоційні образи) та інституційну (підкреслення зміцнення державних інститутів). Ефективність цих стратегій залежить від поєднання риторики й реальних дій: надмірно популістична комунікація без дотримання обіцянок швидко втрачає суспільну довіру. Теоретично комунікативні стратегії описуються через призму паблік рілейшнз, де антикорупційний дискурс розглядається як частина репутаційного менеджменту партії – засобу формування іміджу послідовності та відповідальності перед виборцями [23, с. 55–65].

Антикорупційні нарративи часто перегукуються з популістською логікою. Популізм, за визначенням Каса Мадде, є «тонкою ідеологією», яка розділяє суспільство на два однорідні та антагоністичні табори: «чистий народ» і «корумповану еліту», стверджуючи, що політика повинна виражати загальну волю народу [24, с. 3]. У цьому контексті заяви про «боротьбу з корупцією» відповідають моралістичній складовій популізму.

Передвиборча програма партії «Слуга народу» на парламентських виборах 2019 року містить окремий блок, присвячений «знищенню системної корупції». У ньому партія пропонує комплекс інституційних змін, спрямованих на мінімізацію можливостей корупції в державному управлінні. Зокрема, програма передбачає переведення максимальної кількості державних послуг в онлайн-режим (щоб усунути «посередництво і людський фактор», які живлять корупцію), радикальне очищення та перезавантаження органів прокуратури, забезпечення реальної незалежності антикорупційних органів (з перезапуском неефективних чи скомпрометованих інституцій), запровадження обов'язкової конфіскації майна корупціонерів та матеріального заохочення громадян за викриття випадків хабарництва [6, с. 2]. Крім того, партія пропонує позбавити силові органи (СБУ, ГПУ, Нацполіцію) невластивих їм функцій тиску на бізнес, що має ліквідувати корупційні схеми в їх взаємодії з підприємцями [6, с. 2]. Таким чином, програмні положення «Слуги народу» орієнтовані на створення системних запобіжників корупції через цифровізацію, реформу правоохоронної та судової систем, посилення відповідальності посадовців.

Варто відзначити, що антикорупційні обіцянки української партії не обмежуються суто сферою

державного управління, а й поширюються на суміжні галузі. Так, у блоці щодо безпеки та оборони програма передбачає найжорстокіші покарання за корупцію та розкрадання в Збройних силах і Міністерстві оборони. У розділі про судову реформу ставиться завдання забезпечити справедливе та незалежне правосуддя шляхом кадрового оновлення суддівського корпусу на засадах доброчесності та професіоналізму, що також є частиною стратегії протидії корупції в судовій системі [6, с. 3].

Отже, «Слуга народу» у програмі 2019 року декларує всеосяжний підхід до боротьби з корупцією – від цифрових інновацій і реформи прокуратури до очищення судів та армії від корупційних практик.

Програмний документ партії «Право і справедливість» (ПіС) на парламентських виборах 2019 року («Polski model państwa dobrobytu») також приділяє увагу темі боротьби з корупцією, хоча підхід польської партії дещо інший. У розділі «Діагностика» програми ПіС характеризує корупцію як системне явище, що походить від спадщини комуністичної епохи. Згідно з програмою, корупція посткомуністичного періоду стала фактично «приватизацією функцій держави» – тобто неформальним ринковим обміном владних повноважень на вигоду. Така ситуація, на думку авторів програми, призвела до формування в Польщі «нової, але водночас старої» соціальної стратифікації, на верхівці якої опинилися вихідці зі старої партноменклатури, зміцнивши свій вплив через корупційні зв'язки та використання прогалин у системі [30, с. 24]. Партія акцентує, що після 1989 року не були повністю реалізовані механізми очищення влади – зокрема, *люстрація* і *декомунізація* – що, як наслідок, дозволило старим елітам зберегти тіньовий вплив і корупційні практики [30, с. 25]. Таким чином, ідеологічна передумова антикорупційної риторики ПіС – це боротьба з так званою «посткомуністичною системою», котра асоціюється з клановістю, кумівством і корупцією в структурах влади.

У програмі «Право і справедливість» 2019 року корупція згадується головно в контексті досягнень уряду ПіС у викоріненні найбільш масштабних зловживань минулого та зміцненні фінансової дисципліни держави. Партія наголошує на своїх успіхах у боротьбі з економічною корупцією: зокрема, йдеться про подолання «*VAT-мафії*» – схем розкрадання бюджетних коштів через ухилення від сплати ПДВ. Програма наводить статистичні дані, що рівень «податкової прогалини» (недонадходжень ПДВ) зменшився з ~24% у 2015 році до ~15% у 2017 році, а за оцінками Міністерства фінансів у 2018 році скоротився до 12,5%, що пояснюється активними антишахрайськими заходами уряду [30, с. 49]. За даними програми, за перші три роки правління PiS доходи бюджету від ПДВ зросли на 52 млрд зл. (проти приросту лише 21 млрд зл. за

попередні 8 років при владі опонентів), що подається як пряма ознака успішної боротьби з корупційними «витоками» бюджету [30, с. 50].

Таким чином, антикорупційний дискурс «Право і справедливість» у програмі зосереджений на прагматичних результатах: партія позиціонує себе як сила, що навела лад у фінансах та поклала край великим корупційним аферам попередників (як-то махінації з ПДВ). Водночас прямих нових ініціатив щодо запобігання корупції в програмі 2019 р. не деталізовано – ймовірно, тому що PiS акцентувала продовження раніше започаткованих реформ (реорганізація органів юстиції, посилення контролю за державними структурами) у руслі «відновлення справедливості» в державі.

Аналіз змісту програмних декларацій показує, що обидві партії декларують нульову толерантність до корупції, але роблять це під різними кутами зору. «Слуга народу» у 2019 році запропонувала цілісну антикорупційну програму, спрямовану на *системну перебудову держави*: цифровізація послуг, перезавантаження правоохоронних і судових інституцій, посилення відповідальності за незаконне збагачення. Це відповідає суспільному запиту в Україні після Революції Гідності, коли боротьба з корупцією вимагала створення нових інституцій (НАБУ, ВАКС тощо) та очищення старих структур. Натомість «Право і справедливість» у своїй програмі робить наголос на історичній місії викоринення корупційних мереж, та звітує про конкретні успіхи (ліквідація схем розкрадання бюджету, збільшення надходжень). Польська партія подає себе як реформатора, що повернув державі контроль над фінансами та покарав «багаторічну безкарність» попередників.

Ці відмінності відображають різний контекст: для України актуальним було «з нуля» будувати антикорупційну інфраструктуру та долати укорінену системну корупцію, а для Польщі – утримувати імідж уряду, що реально зменшує корупцію.

Аналізуючи комунікативну складову, слід зазначити, що стратегія партії «Слуга народу» та її лідерів щодо боротьби з корупцією відзначається акцентом на новизні підходів і особистому прикладі керівництва. Володимир Зеленський, як фактичний лідер партії та Президент України з 2019 р., став ключовим комунікатором антикорупційних меседжів. Команда Зеленського активно використала соціальні мережі, відеозвернення та інтерактивні формати для встановлення прямого зв'язку з виборцями, демонструючи відданість ідеям прозорості. У перший рік роботи Верховної Ради так звана «монобільшість» акцентувала увагу на скасуванні депутатської недоторканності, поновленні кримінальної відповідальності за незаконне збагачення та перезавантаженні органів прокуратури. Ці кроки активно висвітлювалися в офіційних пресрелізах і дописах партії, позиціонуючи їх як виконання програми [2].

Водночас комунікаційна стратегія не обмежувалася позитивним порядком денним. Коли у 2020–2023 роках виникали корупційні скандали за участі окремих членів команди (наприклад, справи щодо окремих народних депутатів від «Слуги народу», звинувачених у хабарництві), реакція партії була публічною і достатньо швидкою – зазвичай це публічне відмежування від фігурантів (відсторонення, виключення з фракції) та передача справ до правоохоронних органів, що подавалося як доказ принциповості влади [13].

Окремо слід розглянути комунікації антикорупційних зусиль в умовах повномасштабної війни (2022–2023). Президент Володимир Зеленський у своїх зверненнях до громадян та західних ЗМІ неодноразово наголошував, що навіть у воєнний час уряд не потерпить розкрадання ресурсів. Показовим прикладом стала хвиля відставок і звільнень наприкінці січня 2023 року, коли після викриття кількох корупційних випадків у центральній владі (зокрема, закупівлі продовольства для армії за завищеними цінами) Зеленський оголосив про «кадрові рішення» і невідкладно звільнив ряд високопосадовців – заступників міністрів, голів обласних адміністрацій, заступника Офісу Президента тощо [19].

Ці кроки широко висвітлювалися як українськими, так і міжнародними медіа, формуючи наратив про активне самоочищення влади. Аналітики відзначають, що така серія відставок була спланованою реакцією Зеленського для відновлення довіри публіки та демонстрації тримати ситуацію під контролем. У своїх зверненнях глава держави підкреслював, що справедливість буде забезпечено, і дякував журналістам та громадськості за пильність – фактично підтримуючи антикорупційний громадський контроль [31].

Отже, комунікативна стратегія «Слуги народу» в умовах війни ґрунтується на постійному публічному акцентуванні пріоритетності боротьби з корупцією (як через позитивні меседжі про реформи, так і через швидку реакцію на скандали) та на використанні сучасних медіа-каналів для прямого донесення цих меседжів до виборця.

Характерним прикладом використання антикорупційної риторики в політичних цілях є кампанія «Sprawiedliwe sądy» («Справедливі суди»), розгорнута у вересні 2017 року напередодні виборчого циклу за підтримки уряду партії «Право і справедливість» (PiS). Ця PR-кампанія охопила соціальні мережі, білборди, теле- та радіоефіри й була спрямована проти суддівського корпусу Польщі. Її метою було переконати громадськість у необхідності радикальної реформи судової системи: через демонізацію чинних суддів як корумпованої «касти» PiS заручалася підтримкою виборців для своїх дій із посилення контролю над судами. Кампанія фінансувалася державним Польським наці-

ональним фондом і включала білборди з гаслами, що дискредитували суддів, зображаючи їх як нечесних, поблажливих до злочинців та привілейованих осіб. Деякі з наведених прикладів були спростовані журналістами як неправдиві або вирвані з контексту [31, с. 15].

Другий важливий аспект комунікаційної стратегії партії «Право і справедливість» (PiS) – акцент на успіхах у відновленні економічної справедливості. Через урядові брифінги, виступи прем'єра та соціальну рекламу партія регулярно нагадувала виборцям про викриті корупційні скандали часів попередників (наприклад, так звана «афера VAT» – масштабні махінації з ПДВ до 2015 року) та про покарання винних. На державному телебаченні виходили сюжети, що підкреслювали збільшені бюджетні надходження від податків як доказ «припинення злочинства». Цей позитивний меседж підсилював образ PiS як захисника простих громадян [25].

Водночас випадки корупції серед власних кадрів PiS заперечувалися або мінімізувалися у публічному просторі. Наприклад, коли у 2019 році спалахнув скандал довкола Маріана Банася (голови Верховної палати контролю, соратника PiS, обвинуваченого у недекларованій нерухомості та можливих зв'язках зі злочинцями), партійна комунікація перейшла в оборону: медіа, лояльні до влади, подавали цю ситуацію як перебільшену атаку опозиції, а сам Банась відмовився піти у відставку. PiS намагалася вирішити справу непублічно, цей випадок показав межі антикорупційної риторики партії, адже визнання проблеми завдало б іміджового удару. Подібним чином, звинувачення у корупції на адресу чиновників від PiS (наприклад, голів державних підприємств) зазвичай трактувалися партією як поодинокі випадки, а не системна проблема. [22]

Загалом, комунікаційна стратегія партії «Право і справедливість» (PiS) у 2019–2023 роках формувалася на двох рівнях. Для своєї електоральної бази партія транслювала меседж про відновлення порядку та справедливості: «Ми покінчили з корупцією, яка пронизувала державу в минулому». Цей меседж підкріплювався як фактичними досягненнями (зокрема, зменшенням втрат бюджету від ухилення від сплати податків), так і емоційно орієнтованими кампаніями, спрямованими проти представників колишньої політичної еліти, яких позиціонували як корумпованих. Для зовнішньої аудиторії (зокрема, європейських інституцій та міжнародних ЗМІ) дії уряду представлялися як необхідні кроки у межах зміцнення верховенства права, при цьому критика щодо політичної вмотивованості цих заходів рішуче відхилялася.

Незалежні аналітичні звіти, однак, засвідчують зміну акцентів у стратегії PiS: якщо в період 2005–2007 років (перша каденція партії при владі)

боротьба з корупцією дійсно визначалася як провідна ціннісна орієнтація, то після 2015 року антикорупційна риторика застосовувалась переважно вибірково, у спосіб, який відповідав тактичним політичним інтересам партії [14, с. 6]. Так, згідно з висновками GRECO, уряд PiS допустив надмірну політизацію діяльності Центрального антикорупційного бюро (САБ) та обмежив функціонування системи стримувань і противаг, прикриваючи це риторикою антикорупційної реформи [17, с. 11].

Таким чином, антикорупційна стратегія PiS поєднує елементи публічної мобілізації та внутрішньої централізації, що свідчить про її гібридний і політично зумовлений характер.

Висновки. Проведене дослідження підтверджує, що обидві політичні сили – українська «Слуга народу» та польська «Право і справедливість» – активно використовують антикорупційну тематику у своїх програмних деклараціях та політичній комунікації. Водночас зміст, спрямованість і стиль реалізації цих стратегій суттєво різняться, що обумовлено політичними системами, соціальними запитами та рівнем інституційного розвитку обох країн.

Для партії «Слуга народу» антикорупційна програма набула форми структурованої дорожньої карти реформ, що включала створення нових інституцій (БАКС), скасування депутатської недоторканності та цифровізацію послуг. Комунікаційна стратегія виявилася інструментом залучення громадськості до процесу реформ та підтримання довіри до влади, зокрема через регулярну публічну звітність і активне використання соціальних мереж. Події 2022–2023 років, що припали на період повномасштабної війни, продемонстрували гнучкість комунікаційної стратегії: влада вчасно реагувала на репутаційні загрози, застосовуючи публічні санкції до посадовців, фігурантів корупційних скандалів.

Партія «Право і справедливість» (PiS) натомість використовувала антикорупційну риторіку як елемент ідеологічного позиціонування та політичного бренду, не завжди пов'язаний із послідовною інституційною реформою. Попри задекларовані успіхи у сфері фіскальної дисципліни, антикорупційна стратегія PiS дедалі частіше набула вибіркового характеру: з одного боку, дискредитація політичних опонентів і судової гілки влади, з іншого – замовчування скандалів у власних лавах. За даними міжнародних спостерігачів, така практика сприяла згортанню демократичних інститутів і підвищенню ризиків політичної корупції. Результати парламентських виборів 2023 року підтвердили зниження рівня суспільної довіри до PiS, що стало наслідком накопичених репутаційних втрат і зростання авторитарних тенденцій у стилі управління.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Антикорупційний штаб. Антикорупція в програмах політичних партій. 2019. URL: <https://shtab.net/analytics/view/antikorupciya-v-programah-politichnix-partij>.
2. BBC News Україна. (2021, 1 лютого). Дубінського виключили з фракції «Слуга народу». URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-55889170>
3. Гоцур О. Соціальні мережі і політичний PR в українських та закордонних виборчих кампаніях // *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*: журналістика. 2021. № 2 (2). С. 53–58. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2021/may/23701/10.pdf>
4. Дем'янчук В. Сучасні методологічні підходи до визначення поняття та юридичного змісту антикорупційної політики // *Прикарпатський юридичний вісник*. 2016. Т. 15, № 6. С. 88–91.
5. Зеленський В. О. Цифрова трансформація як метод боротьби з корупцією: виступ на всеукраїнському форумі «Україна 30. Цифровізація», 17 травня 2021 р. // *Цензор.НЕТ*. 2021. URL: <https://censor.net/ua/news/3265656>
6. Політична партія «Слуга Народу». Передвиборча програма політичної партії «Слуга Народу» на позачергових виборах до Верховної Ради України 21 липня 2019 року. Київ, 2019. 4 с. URL: <https://sluga-narodu.com/program/>
7. Слуга народу. Звіт про виконання програми партії у 2019–2020 роках. 2020. URL: <https://sluganarodu.ua/news/zvit-za-2020-rik>
8. Терещук О. Адміністративна відповідальність за корупційні правопорушення: дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2000. 177 с.
9. Циганов В. В. Загроза політичної корупції у демократичних політичних режимах // *Стратегічні пріоритети*. 2012. № 4 (25). С. 63–67.
10. Balkan Insight. Report shows how previous Polish govt manipulated prosecutors to serve political agenda. 2025. URL: <https://balkaninsight.com/2025/01/14/report-shows-how-previous-polish-govt-manipulated-prosecutors-to-serve-political-agenda/>
11. Barigazzi J., & Wanat Z. Ukraine's new president gambles on snap elections. *Politico*. 2019. URL: <https://www.politico.eu/article/ukraines-new-president-gambles-on-snap-elections-volodymyr-zelenskiy/>
12. Bågenholm A. Anti-corruption parties and political manifestos in Europe 1945–2013. University of Gothenburg. 2009. URL: https://www.gu.se/sites/default/files/2020-05/2009_10_Bagenholm.pdf
13. Ber J. Ukraine: a wave of dismissals against a background of corruption. Centre for Eastern Studies (OSW) Analyses. 2023. URL: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2023-01-31/>
14. Bertelsmann Stiftung. BTI 2024: Poland Country Report. 2024. URL: <https://bti-project.org/en/reports/country-report/POL>
15. Freedom House. Poland: Nations in Transit 2024 Country Report. 2024. URL: <https://freedomhouse.org/country/poland/nations-transit/2024>
16. Galloway C. S. *Packaging Politics*. Berkeley: University of California. 2012. URL: <https://escholarship.org/uc/item/3th639mx>
17. Group of States against Corruption (GRECO). Fifth evaluation round: Evaluation report Poland – preventing corruption and promoting integrity in central governments (top executive functions) and law enforcement agencies. Strasbourg. 2018. URL: <https://rm.coe.int/fifth-evaluation-round-evaluation-report-on-poland/16808b2c8>
18. Ibenskas R., & Polk J. Political parties and anti-corruption rhetoric in Eastern Europe: Working paper. Gothenburg: University of Gothenburg. 2017. URL: <https://www.gu.se/sites/default/files/2020-03/lbenskas%20and%20Polk%20WP%202017.2.pdf>
19. Isobel Koshiw. Zelenskiy ramps up anti-corruption drive as 15 Ukrainian officials exit. *The Guardian*. 2023. URL: <https://www.theguardian.com/world/2023/jan/24/zelenskiy-anti-corruption-drive-15-ukrainian-officials-exit>
20. Ber J. Ukraine: a wave of dismissals against a background of corruption. OSW – Centre for Eastern Studies. 2023. URL: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2023-01-31/ukraine-a-wave-dismissals-against-a-background-corruption>
21. Kitschelt H., & Freeze K. Programmatic party system structuration: Developing and comparing cross-national and cross-party measures with a new global data set. 2010. URL: https://sites.duke.edu/democracylinkage/files/2014/12/Kitschelt_Freeze.pdf
22. Kość W. Head of Poland's Supreme Audit Office refuses prime minister's call to resign. *Notes from Poland*. 2019. URL: <https://notesfrompoland.com/2019/11/29/head-of-polands-supreme-audit-office-refuses-prime-ministers-call-to-resign/>
23. Ledingham J. A., & Bruning S. D. Relationship management in public relations: Dimensions of an organization–public relationship. *Public Relations Review*, 1998. 24(1), 55–65. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0363811198800209>
24. Mudde C. Populism in the twenty-first century: An illiberal democratic response to undemocratic liberalism. The Andrea Mitchell Center for the Study of Democracy, 2025. p. 3. URL: <https://amc.sas.upenn.edu/cas-mudde-populism-twenty-first-century>
25. Notes from Poland. Poland records EU's second-largest improvement in VAT collection. 2022. URL: <https://notesfrompoland.com/2022/12/12/poland-records-eus-second-largest-improvement-in-vat-collection/>
26. OKO.press. Jak PiS zniszczyło sądy. Historia władzy i gniewu na “kastę”. 2023. URL: <https://oko.press/jak-pis-zniszczylo-sady-historia-wladzy-i-gniewu-na-kaste>
27. OKO.press. Morawiecki: “W DNA PiS jest walka z korupcją”. Czy na pewno? 2023. URL: <https://oko.press/morawiecki-w-dna-pis-jest-walka-z-korupcja-czy-na-pewno>
28. OSW. Ukraine: a wave of dismissals against a background of corruption. 2023. URL: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2023-09-04/ukraine-dismissal-defence-minister>
29. OSW. Cluster, open up! Ukraine's opportunities and risks on the road to the EU. 2025. URL: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/osw-commentary/2025-04-10/cluster-open-ukraines-opportunities-and-risks-road-to-eu>
30. Prawo i Sprawiedliwość. *Polski model państwa dobrobytu: Program Prawa i Sprawiedliwości* 2019. Warszawa, 2019. 232 s. URL: <https://pis.org.pl>

31. Szuleka M., Wolny M., & Kalisz M. The time of trial: How do changes in the justice system affect Polish judges? Helsinki Foundation for Human Rights. 2019. URL: https://hfhr.pl/upload/2022/01/the-time-of-trial_-how-do-changes-in-justice-system-affect-polish-judges-.pdf

32. Transparency International. What is corruption? URL: <https://www.transparency.org/en/what-is-corruption>

33. World Bank. Helping countries combat corruption: The role of the World Bank. Washington, D.C.: World Bank. 1997. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/799831538245192753/pdf/Helping-Countries-Combat-Corruption-The-Role-of-the-World-Bank.pdf>

REFERENCES:

1. Antykoruptsiyni Shtab. (2019) Antykoruptsiia v prohramakh politychnykh partii [Anti-corruption in the programs of political parties] [in Ukrainian]. URL: <https://shtab.net/analytics/view/antikorupciya-v-programax-politichnix-partij>

2. BBC News Ukraina. (2021). Dubinskoho vykluchyly z fraktsii "Sluha narodu" [Dubynskyi expelled from the "Servant of the People" faction] [in Ukrainian]. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-55889170>

3. Hotsur O. (2021). Sotsialni merezhi i politychni PR v ukrainskykh ta zakordonnykh vyborchkykh kampaniakh [Social networks and political PR in Ukrainian and foreign electoral campaigns] [in Ukrainian]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhika": zhurnalistyka*, 2021, No. 2(2), pp. 53–58. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2021/may/23701/10.pdf>

4. Demianchuk V. (2016). Suchasni metodolohichni pidhody do vyznachennia ponyattia ta yurydychnoho zmistu antykoruptsiinoi polityky [Modern methodological approaches to defining the concept and legal content of anti-corruption policy] [in Ukrainian]. *Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk*, 15(6), 88–91.

5. Zelenskyi V. O. (2021). Tsifrova transformatsiia yak metod borotby z koruptsiuu: vystup na vseukrainskomu forumi "Ukrayina 30. Tsifrovizatsiia", 17 travnia 2021 r. [Digital transformation as a method of combating corruption: speech at the all-Ukrainian forum "Ukraine 30. Digitalization", May 17, 2021] [in Ukrainian]. Tsenzor.NET. URL: <https://censor.net/ua/news/3265656>

6. Politychna partiia "Sluha Narodu". (2019). Perevyborcha programa politychnoi partii "Sluha Narodu" na pozyachergovykh vyborakh do Verkhovnoi Rady Ukrainy 21 lypnia 2019 roku [The election program of the political party "Servant of the People" for the early elections to the Verkhovna Rada of Ukraine on July 21, 2019] [in Ukrainian]. Kyiv: Sluha Narodu. 4 pp. URL: <https://sluga-narodu.com/program/>

7. Sluha Narodu. (2020). Zvit pro vykonannia prohramy partii u 2019–2020 rokakh [Report on the implementation of the party program in 2019–2020] [in Ukrainian]. URL: <https://sluganarodu.ua/news/zvit-za-2020-rik>

8. Tereshchuk O. (2000). Administratyvna vidpovidalnist za koruptsiini pravoporushennia: Dys. kand. yuryd. nauk [Administrative liability for corruption offenses: dissertation for the Candidate of Law Sciences degree] [in Ukrainian]. Odesa. 177 pp.

9. Tsyhanov V. V. (2012). Zahroza politychnoyi koruptsii u demokratychnykh politychnykh rezhykh [Threat of political corruption in democratic political regimes] [in Ukrainian]. *Stratehichni priorityety*, No. 4(25), 63–67.

10. Balkan Insight. (2025). Report shows how previous Polish govt manipulated prosecutors to serve political agenda. URL: <https://balkaninsight.com/2025/01/14/report-shows-how-previous-polish-govt-manipulated-prosecutors-to-serve-political-agenda/>

11. Barigazzi J., & Wanat Z. (2019). Ukraine's new president gambles on snap elections. *Politico*. URL: <https://www.politico.eu/article/ukraines-new-president-gambles-on-snap-elections-volodymyr-zelenskiy/>

12. Bågenholm A. (2009). Anti-corruption parties and political manifestos in Europe 1945–2013. University of Gothenburg. URL: https://www.gu.se/sites/default/files/2020-05/2009_10_Bagenholm.pdf

13. Ber J. (2023). Ukraine: a wave of dismissals against a background of corruption. Centre for Eastern Studies (OSW) Analyses. URL: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2023-01-31/>

14. Bertelsmann Stiftung. (2024). BTI 2024: Poland Country Report. URL: <https://bti-project.org/en/reports/country-report/POL>

15. Freedom House. (2024). Poland: Nations in Transit 2024 Country Report. URL: <https://freedomhouse.org/country/poland/nations-transit/2024>

16. Galloway C. S. (2012). *Packaging Politics*. Berkeley: University of California. URL: <https://escholarship.org/uc/item/3th639mx> (accessed 22.12.2025).

17. Group of States against Corruption (GRECO). (2018). Fifth evaluation round: Evaluation report Poland – Preventing corruption and promoting integrity in central governments (top executive functions) and law enforcement agencies. Strasbourg. URL: <https://rm.coe.int/fifth-evaluation-round-evaluation-report-on-poland/16808b2c8>

18. Ibenskas R., & Polk J. (2017). Political parties and anti-corruption rhetoric in Eastern Europe: Working paper. Gothenburg: University of Gothenburg. URL: <https://www.gu.se/sites/default/files/2020-03/Ibenskas%20and%20Polk%20WP%202017.2.pdf>

19. Koshiw I. (2023). Zelenskiy ramps up anti-corruption drive as 15 Ukrainian officials exit. *The Guardian*. URL: <https://www.theguardian.com/world/2023/jan/24/zelenskiy-anti-corruption-drive-15-ukrainian-officials-exit>

20. Ber J. (2023). Ukraine: a wave of dismissals against a background of corruption. OSW – Centre for Eastern Studies. URL: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2023-01-31/ukraine-a-wave-dismissals-against-a-background-corruption>

21. Kitschelt H., & Freeze K. (2010). Programmatic party system structuration: Developing and comparing cross-national and cross-party measures with a new global data set. URL: https://sites.duke.edu/democracylinkage/files/2014/12/Kitschelt_Freeze.pdf

22. Kość W. (2019). Head of Poland's Supreme Audit Office refuses prime minister's call to resign. Notes from Poland. URL: <https://notesfrompoland.com/2019/11/29/>

head-of-polands-supreme-audit-office-refuses-prime-ministers-call-to-resign/

23. Ledingham J. A., & Bruning S. D. (1998). Relationship management in public relations: Dimensions of an organization–public relationship. *Public Relations Review*, 24(1), 55–65. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0363811198800209>

24. Mudde C. (2025). Populism in the twenty-first century: An illiberal democratic response to undemocratic liberalism. *The Andrea Mitchell Center for the Study of Democracy*, p. 3. URL: <https://amc.sas.upenn.edu/cas-mudde-populism-twenty-first-century>

25. Notes from Poland. (2022, December 12). Poland records EU's second-largest improvement in VAT collection. URL: <https://notesfrompoland.com/2022/12/12/poland-records-eus-second-largest-improvement-in-vat-collection/>

26. OKO.press. (2023). Jak PiS zniszczyło sądy. *Historia władzy i gniewu na «kastę»*. URL: <https://oko.press/jak-pis-zniszczylo-sady-historia-wladzy-i-gniewu-na-kaste>

27. OKO.press. (2023). Morawiecki: «W DNA PiS jest walka z korupcją». Czy na pewno? URL: <https://oko.press/morawiecki-w-dna-pis-jest-walka-z-korupcja-czy-na-pewno>

28. OSW. (2023). Ukraine: a wave of dismissals against a background of corruption. URL: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2023-09-04/ukraine-dismissal-defence-minister>

29. OSW. (2025). Cluster, open up! Ukraine's opportunities and risks on the road to the EU. URL: <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/osw-commentary/2025-04-10/cluster-open-ukraines-opportunities-and-risks-road-to-eu>

30. Prawo i Sprawiedliwość. (2019). *Polski model państwa dobrobytu: Program Prawa i Sprawiedliwości 2019*. Warszawa, 2019. 232 s. URL: <https://pis.org.pl>

31. Szuleka M., Wolny M., & Kalisz M. (2019). The time of trial: How do changes in the justice system affect Polish judges? Helsinki Foundation for Human Rights. URL: https://hfhr.pl/upload/2022/01/the-time-of-trial_-how-do-changes-in-justice-system-affect-polish-judges-.pdf

32. Transparency International. What is corruption? URL: <https://www.transparency.org/en/what-is-corruption>

33. World Bank. (1997). *Helping countries combat corruption: The role of the World Bank*. Washington, D.C.: World Bank. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/799831538245192753/pdf/Helping-Countries-Combat-Corruption-The-Role-of-the-World-Bank.pdf>

Fighting corruption in political parties' programs – program declarations and communication strategies with voters: Ukrainian and Polish experience

Yuzkov Taras Mykolaiovych

Postgraduate Student at the Department of Political Science

Ivan Franko National University of Lviv
Universitetska str., 1, Lviv, Ukraine
ORCID: 0009-0006-8626-637X

This article presents a comparative analysis of anti-corruption approaches pursued by the political parties "Sluga narodu" (Ukraine) and "Prawo i Sprawiedliwość" (Poland) in the period from 2019 to 2024. The study focuses on two key components: the official party manifestos in terms of anti-corruption commitments, and the communication strategies used to engage the electorate. A clear distinction is made between the declarative content of anti-corruption measures enshrined in party programs and the formats of political communication applied to promote these messages through media, social networks, public speeches, and targeted information campaigns. The analysis reveals that the "Servant of the People" party emphasizes digital transformation, institutional reform, and direct engagement with citizens, presenting anti-corruption as part of broader modernization. In contrast, "Law and Justice" appeals to the notion of eradicating post-communist influences and often cites fiscal achievements as evidence of its anti-corruption credentials. The findings demonstrate that the effectiveness of an anti-corruption strategy largely depends on the consistency between the programmatic statements and actual communication practices. The study underscores the relevance of combining programmatic content with coherent messaging in the public sphere as a critical factor for enhancing democratic legitimacy and building trust among voters. Unlike previous works that focused primarily on rhetoric, this research integrates both programmatic and communicative dimensions, offering a more comprehensive understanding of how anti-corruption narratives function within electoral competition in Central and Eastern Europe.

Key words: anti-corruption policy, political parties, political party programme, political communication, communication strategy.

Дата першого надходження рукопису до видання: 21.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 12.12.2025

Дата публікації: 30.12.2025